

מטות-מסעי

"וְאֵת בְּלַעַם בֶּן בְּעֹזַר הָרֶגּוּ בְּחָרֵב" (לא, ח).

יש להבין, מפני מה טורחת התורה ומפרטת כיצד הרגו את בלעם בן בעור; אמנם מצינו שהתורה מתארת את פטירתו של משה רבנו, להבדיל, ואת הסתלקותו של אהרן הכהן, אבל מדוע חשוב לנו לדעת כיצד מצא בלעם הרשע את מותו?

רש"י הקדוש, בעקבות חז"ל, מתרץ זאת בפשטות וזו לשונו: "בחרב - הוא בא על ישראל והחליף אומנותו באומנותם, שאין נושעים אלא בפייהם על ידי תפילה ובקשה, ובא הוא ותפש אומנותם לקללם בפיו. אף הם באו עליו והחליפו אומנותם באומנות האומות שבאין בחרב, שנאמר: 'ועל חרבך תחיה'". אולם, **גאון עוזינו ותפארתנו הבן איש חי צוק"ל, בספרו 'עוד יוסף חי', מיישב את הדברים בדרך אחרת, על פי משל:**

מעשה ביהודי עם הארץ שכמעט ולא היה הולך לבית הכנסת, מלבד בשבתות ובמועדי ישראל. גם בעיתים הנדירות בהן היה פוקד את בית הכנסת, היה מגיע באיחור, לקראת קריאת שמע. לכן כמעט ולא הכיר את מנהגי התפילות.

באחד הימים התחתן האיש עם אשה חכמה ומכובדת, והחליט באופן יוצא דופן ללכת לכבודה לבית הכנסת מוקדם מהרגל.

האיש, שהיה בור ונבער, נכנס לבית הכנסת בשעה שהחלו לומר 'ברוך שאמר', וסבר כי הקהל נעמד על רגליו לכבודו. לאחר התפילה שב הלה לביתו שמוח וטוב לב ואמר לרעייתו בגאווה: "רק נכנסתי לבית הכנסת, ומיד כל המתפללים נעמדו על רגליהם לכבודי".

האשה הפקחית, שידעה היטב לאיזה עם הארץ נשאה, אמרה לו: "תשמע, באיזו שעה נכנסת לבית הכנסת? מחר תבוא חמש דקות מאוחר יותר, ונראה אם אי מי יקום לכבודך!".

ואכן, למחרת נכנס האיש לבית הכנסת בעת שאמרו 'אשרי יושבי ביתך', וראה כי הכל יושבים בלי לזווע ממקומותיהם ואיש לא טורח לקום ולכבדו...

על פי זאת מברר הבן איש חי זיע"א, מדוע פרסמה התורה את אופן מיתתו של בלעם הרשע:

בפרשיות הקודמות מתארת התורה את גאוותו של בלעם, אשר התרברב והלה את עצמו: "נאום בלעם בנו בעור ונאום הגבר שתום העין; נאום שומע אמרי אל אשר מחזה ש-די יחזה ונפל וגלוי עיניים" (ב, ג-ד). בלעם התפאר בכך שאלוקים נגלה אליו, כאילו הוא צדיק יסוד עולם. אבל האמת היתה שבלעם זכה לנבואה לא בשל מעלתו וגדולתו, אלא כדי שלא יהיה לאומות העולם פתוחו פה לומר: 'אילו היה לנו נביא כמשה, היינו עובדים לקב"ה, כדאיתא בחז"ל.

למרות שבלעם חי בשיא השפלות, הוא ביקש להסתפח לאחר מותו לכלל ישראל. הוא ביקש ואיחל לעצמו בנבואתו: "תמות נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמוהו" (לעיל ג, י). רבונו של עולם, איזה עם קדוש יש לך, אנא זכה אותי למות כמותם בדרך נקיה וישרה.

לכן באה התורה להודיענו כי כל הכבוד שנחל בלעם בחייו לא היה מחמתו, אלא כדי לסתור את טענותיהן של האומות. לפיכך, כאשר סיים את תפקידו עלי אדמות, תפילתו לא התקבלה. הוא מת בדרך מבוזה ונשחט בחרב. כך נודע לכל כי על פי דרגתו הנכספה של בלעם, אין היא ראוי לשמך כבוד ותהילה!

(אוצרות יוסף)

"וַיִּגְשׁוּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ גְדֹרֶת צֶאֱן נִבְנָה לְמִקְנֵנוּ פֹה וְעָרִים לְטִפְנוּ" (לב, טז).

מפרש רש"י: 'נבנה למקננו פה - חסים היו על ממונם יותר מבניהם ובנותיהם, שהקדימו מקניהם לטפם. אמר להם משה [פס' כד]: לא כן עשו, העיקר עיקר והטפל טפל, בנו לכם תחילה ערים לטפכם ואח"כ גדרות לצאנכם.'

בין הזמירות שמקובל לומר מדי מוצאי שבת, מוצאים אנו את הפיוט הנפתח בחרוז הבא: 'המבדיל בין קודש לחול, חטאותינו ימחול, זרענו וחספנו ירבה כחול, וכוכבים בלילה'. החתם סופר (שו"ת, או"ח סי' סז) מביא שישנן נוסחאות ישנות שבהם מופיע פזמון זה בשינוי קל - במקום 'זרענו וחספנו' נכתב 'כספנו וזרענו'. אולם ברוב הנוסחאות המצויות בימינו נכתב 'זרענו וכספנו'.

את ההשראה לשינוי זה שאבו המגיהים מדברי רש"י בפרשתינו, שמשה גער בבני גד ובבני ראובן על שהקדימו את ממונם לבניהם ובנותיהם, ולכן הפך הוא את הסדר, והקדים את הטף לממונו. אם כן, אף לעניינו בודאי אין ראוי להקדים את 'כספנו' ל'זרענו'.

אלא, שאם נעיינן מעט בדבר - כותב החתם סופר - נראה שלא לחינם הקדים מחבר הפיוט את הממונו לטף, אלא כיון שכל החרוזים הבאים נחתמים במילה 'לילה', אף חרוז זה אמור להסתיים במילה 'לילה', וכיון שאי אפשר לכתוב 'וכחול בלילה', חייב היה המחבר לסיים את הבית במילים 'וכוכבים בלילה'.

מעתה, אם היה מקדים בעל הפיוט את זרענו לכספנו, נמצא שהדימוי הראשון 'כחול' מתייחס לבקשה הראשונה 'זרענו', כלומר - שזרענו ירבה כחול, והדימוי השני 'וכוכבים בלילה' מתייחס לבקשה השנייה 'כספנו', כלומר שכספנו ירבה כוכבים.

עד כאן נראה הכל טוב ויפה, שהרי גם חול וגם כוכבים מסמלים ריבוי. אלא, שמתוך עיון בדברי חז"ל יוצא שההיפך הוא הנכון, שהרי אמרו חז"ל (מגילה טז.) שכאשר בני ישראל יורדים - יורדים הם עד לעפר, וכאשר הם עולים - עולים עד לכוכבים, נמצא שחול מסמל רק ריבוי, וכוכבים מסמלים יותר ענין של 'גדולה'. אם כן, בודאי אין זה מן הראוי שנתפלל על זרענו שיהיו במצב של ריבוי עד לעפר, וכל מעלתם תסתכם רק בריבוי. ואף על הכסף לא ראוי שירבה כוכבים, כיון שעניינים של הכוכבים מסמל יותר גדולה מאשר ריבוי.

לכן, אף שבני גד נתבעו על שהקדימו את הממונו לילדים, בפזמון זה כאמור ישנה סיבה לכך, ואם זה הטעם שבעלי הנוסחאות הפכו את הסדר, היה מן הראוי להשיבו על כנו כבראשונה.

(ומתוק האור)

"וְעַבְדֶּיךָ יַעֲבֹרוּ כָל חַלּוּץ צֶבֶא לְפָנֶי ה' לְמַלְחָמָה פֶּאֶשֶׁר אֲדֹנֵי דְבָר" (לב, כז).
לכאורה - תמה הגאון רבי שלמה הכהן מוילנא זצ"ל, בעל שו"ת "בנין שלמה" - הרי כבר אמרו לעיל (פס' כה) "עבדיך יעשו כאשר אדוני מצוה", ולמה חזרו ואמרו "כאשר אדוני דובר"?

זאת ועוד: מה פשר השינוי הלשוני בדבריהם - בתחילה "מצוה" ולאחר מכן "דובר"?

(כבר הקשה זאת האלשיך הקד', עין בביאורו).

אלא מיישב ה"בנין שלמה" - הלא מתחילה הקדימו בני גד ובני ראובן ואמרו "גדרות צאן נבנה למקננו" ורק לאחר מכן אמרו "וערים לטפינו", שכן הם סברו שמכיוון שצדיקים חביב עליהם ממונם יותר מגופם - הרי צריך להשתדל בהצלת הממונו תחילה. ועוד, שהרי כח המזל שולט באדם (עיי' רש"י פסחים [ה]: "אדם אית ליה מזלא" - ואינו מהיר להיות נזיק בגופו), ולכן הוא זקוק פחות לשמירה, להבדיל מן הבהמה שזקוקה יותר לשמירה.

כך סברו בני גד ובני ראובן, אולם משה הורה להם כי טעות בידם, אלא האמת היא שכאשר נוגעים הדברים להצלה צריך להתעסק בפיקוח נפשות תחילה ורק לאחר מכן בענייני הממונו, כי אין לך דבר שעומד בפני פיקוח נפש.

הוראה זו של משה, איננה רק כלפי עניינם של בני גד ובני ראובן באותו זמן, אלא היא הוראה לדורות, ומשום כך, לגביה משתמשים בני גד ובני ראובן בלשון "כאשר אדוני מצוה", על יסוד הכלל: "אין צו אלא לשון זירוז מיד ולדורות"

(רש"י ויקרא ו, ב), כלומר: כך נהג תמיד, כפי שציווית לנו שהצלת האדם קודמת להצלת הבהמה. לעומת זאת, עיקר הציווי - שיילכו למלחמה לארץ כנען, אינו שייך לדורות ולא היה אלא לשעה, ואם כן לא שייך בו לשון ציווי, ומשום כך לגבינו נאמר "כאשר אדוני דובר". זו גם הסיבה שבני גד ובני ראובן אומרים שתי פעמים שיעשו כדברי משה פעם אחת שיבואו למלחמת הארץ, ופעם אחת שיקדימו תמיד להציל את האדם לפני הבהמה.

(כמוצא שלל רב)

"אֵת שְׁלֹשׁ הָעָרִים תִּתְּנוּ מֵעֶבֶר לְיַרְדֵּן וְאֵת שְׁלֹשׁ הָעָרִים תִּתְּנוּ בְּאַרְצָךְ פְּנֵעוּ עָרֵי מִקְלַט תְּהִינָה" (לה, יד).

(לה, יד).

ביאר רש"י: "אע"פ שבארץ כנען תשעה שבטים וכאן אינן אלא שניים וחצי, הושה מנין ערי מקלט שלהם, משום דבגלעד נפישו (מרובים) רוצחים".

ותמה רבי דוד סגל זצ"ל (ה"ט"ז), בספרו 'דברי דוד' (עה"ת): הלא עניין ערי מקלט הוא מנוס לתרוצח בשוגג, ומכיוון שבגלעד היו רוצחים במזיד - מה הועילו הכתובים בהצלתם?

אך הנה נחלקו התנאים (מכות יא): ברוצח בשגגה שנמצא מחוץ לעיר מקלט, "רבי יוסי הגלילי אומר מצוה ביד גואל הדם [להורגו] ורשות ביד כל אדם, רבי עקיבא אומר רשות ביד גואל הדם וכל אדם חייבין עליו [כלומר אסורים מלהורגו]".

מעתה תובן ההשוואה היטב: לשיטת רבי יוסי הגלילי יש לחשוש שהואיל ומצויים בגלעד רוצחים במזיד, לא יהססו להרוג את הרוצח בשוגג שלא היה סיפק בידו להגיע לעיר מקלט, ולכן רבו ערי המקלט בגלעד - כדי שהרוצח בשוגג יגיע במהרה לשם. ואף לשיטת רבי עקיבא יש לחשוש שהואיל ומצויים שם רוצחים במזיד לא יימנע ולא יתבייש גואל הדם מלהרוג את הרוצח בשוגג, מה שאין כן במקום שאין כל-כך הרבה רוצחים במזיד יתבייש גואל הדם להורגו.

(יעלת חן)

הסיפור הוא על אמי, אישה צדיקה שכל ימיה עשתה רק טוב לאנשים וגמלה עמם חסדים. מעולם לא הוציאה מפיה דבר שהוא בגדר לשון הרע. הורי כבר חיתנו את ילדיהם. יש להם עשרות נכדים וגם נינים, והם בשלב שבו קוצרים את הנחת. לפני כחמש עשרה שנה ראתה אמי מודעה בעיתון 'בקשו רחמים בעבור אישה שנמצאת במצב קשה'. היא רשמה את השם בפנקס והחלה להזכיר את השם בתפילותיה. מאז, בכל פעם שראתה שם בעיתון, בלוח מודעות ברחוב או סתם שמעה מחברותיה, היתה כותבת בפנקס ומזכירה בתפילותיה. הזכירה בתפילות היו-ימיות וכן בתהלים שאמרה בכל יום על פי חלוקה לימי השבוע. לאלו נוספו עם הזמן תפילות כמו פרק שירה וכדו'. תוך מספר שנים מנה הפנקס הזה מאות שמות, שאותם היתה קוראת בכל תפילה, מה שהיה מאריך את זמן התפילה באופן משמעותי ביותר. אבא נהג להתבדח על המנהג הזה, וטען שאינו מוצא זמן לדבר איתה, כי היא עסוקה ב'פנקס בית החולים' שלה. כך הוא כינה את הפנקס הזה, עם זאת, אבי היה הספק הראשי של השמות, שכן המקור היה מהעיתון היומי שעליו הם מנויים, ואבי השיג מודעות 'בקשו רחמים' מעיתונים אחרים ומלוחות מודעות בבית כנסת. כזה היה אבי, שכאמי רוצה משהו, הוא ירוץ בשבילה עד קצה העולם.

באותה מסעודות השבת אמר לפתע אבי, שיש סיכוי רב כי חלק מהאנשים הכתובים בפנקס כבר אינם בין החיים. אמי הזדעקה ואמרה: 'איך אתה מדבר? ברגע הראשון הוא השתק, והיושבים סביב השולחן עיכלו את הדברים. לפתע אמרו כולנו: הוא צודק, הרי כתובים שם אנשים שלפני חמש עשרה שנה היו זקנים, חלק מהם ודאי כבר נפטרו, והיא עדיין אומרת תהלים לרפואתם... ענייה של אמי התמימה והמקסימה התמלא דמעות, והיא אמרה: 'ככה אתם אומרים... יתכן שהם נפטרו?' זה היה רגע כל כך נוגע ללב. אמי, שבעצמה אינה אישה צעירה, הורידה דמעות. היא לא העלתה בדעתה שהאנשים שלשומם היא מתפללת, נמצאים כבר עשר שנים בעולם אחר. 'אבל מה בכך', הוסיפה אמא אחרי דקות אחדות של שתיקה, 'איני חושבת שזיוק להם אם אתפלל עליהם, גם בשמים יהיה טוב לנשמתם אם אתפלל לרפואתם'.

כולנו פרצנו בצחוק, כאילו היא השמיעה בדיחה. היא כמעט נעלבה, אבל אנחנו חיבקנו ונישקנו אותה באהבה אין קץ. תתפלאו, אבל באותו היום כולנו נרתמנו לגיוס שמות לפנקס בית החולים, שכעת כונה על ידי אבי 'פנקס חולים וזכור' לקול מחאותיה

הקלושות של אמי. אבי פשוט נהנה להתבדח ולעשות חשבונות האם יש בפנקס יותר חולים או יותר נפטרים. ערב אחד קיבלה אמי אירוע מוחי. היא הובהלה לבית החולים, והרופאים הודיעו שסיכוייה לחיות - אפסיים. הידיעה התפשטה במהירות בקרב כל בני המשפחה, אחדים רצו לבית חולים ואחרים רצו לבתייהם של רבנים לבקש ברכה. התקשרנו כמונן לעיתון לפרסם מודעת 'בקשו רחמים', ואגב כך, נזכרנו שלמחרת לא יהיה מי שיתפלל עבור החולים והנפטרים בפנקס של אמי. החלטנו לעשות זאת במקומה, שיעמוד הדבר לזכותה. אבי היה אומלל ביותר. קומתו שחה לנוכח מצב אמי. תמיד אמר, שבלעדיה אינו יכול להחזיק רגע, והדבר ניכר היטב. הוא לא תפקד והסתובב הלום צער. למחרת החמיר המצב, וכמה מאחייני הנשואים החליטו לערוך ערב תפילה לרפואתה. הם תלו מודעות בשכונה וקבעו מקום בבית הכנסת המרכזי. באותו יום ישבנו כל האחיות בבית החולים מחוץ למחלקת טיפול נמרץ והתפללנו. נוכחנו לדעת, שמשמית קריאת שמות החולים והנפטרים גדולה משחשבנו. היינו צריכות לחלק בין שלושתנו את הפנקס, וגם כך תפילתנו ארכה שעה ארוכה מכפי שאנו רגילות. מובן שכל אחת מאיתנו הוסיפה לחלק שלה את שמה של אמי, בתוך שאר חולי ישראל. עצרת התפילה נועדה לשמונה בערב.

בשעה שמונה וחמש דקות יצאו הרופאים והודיעו לנו שאמנו גוססת. הם אפשרו לנו להיכנס. ראינו את מכשירי ההנשמה, ואת קו הדופק שהלך שהתעמעם עד שנעשה ישר לחלוטין. אמי השיבה את נשמתה לבוראה. בכינו בכי תמרורים במשך כעשר דקות ואז אמרה אחותי: 'צריך להודיע לאנשים שכבר אין על מה להתפלל'. היא לקחה את הטלפון וחייגה לבנה, שארגן את העצרת. לפני שסיימה לחייג לקחתי את הנייד וסגרתי אותו. 'מדוע את עושה זאת?' שאלה. 'שיתפללו' אמרתי. 'מגיע לאמא שיתפללו עליה אחרי פטירתה, כפי שעשתה לכל אלפי האנשים הרשומים בפנקס שלה. אחותי התנגדה, אך האחיות השלישית, הכריעה את הכף לטובתי. 'היא צודקת, אם יש מישהו בעולם שמגיע לו שהציבור יתפלל עליו גם אחרי פטירתו - זו אמא שהתפללה על ציבור שלם מדי יום ביומו, בלי לדעת אם הם חיים או לא.

כעבור רבע שעה צלצל הסלולרי. על הצג הופיע מספר הטלפון של אחייני. תלשתי מידה של אחותי את הטלפון ועניתי לשיחה: הוא שאל 'מה קורה?' 'לא קורה כלום', אמרתי, מה שהיה נכון במקצת. 'יש כאן ציבור גדול שמתפלל על סבתא, אני מקווה

שזה יעזור', אמר. 'מצוין', אמרתי, 'שיתפללו, מגיע לה. אני רוצה להשמיע לכם את התפילה', אמר. העברתי את הטלפון למצב רמקול. הוא נכנס לבית הכנסת, ואנחנו שמענו את הזעקות הגדולות: 'קל-נא רפא נא לה', ושלושתנו התפרצנו בבכי נורא, שלא יכולנו להפסיקו. ידענו היטב שאמנו האהובה אינה בין החיים. בשלב זה התחלתי להרגיש קצת נקיפות מצפון. איני יודעת אם גם אחיות חשבו כך, אבל הרגשתי שאולי אנחנו משקרות לציבור שלם. החלטתי להמתין שהוא ישוב לדבר ולומר לו שהוא יכול להפסיק את התפילה, כי סבתו כבר אינה בין החיים.

אבל הוא לא שב לדבר, ושמענו אותו זועק בקול: 'משכיל לדוד בהיותו... קולי אל השם אזעק... אשפוך לפני... צרתי לפניו אניד' קול התהלים פשוט הרקיע שחקים וחשבתי לנתק ולהתקשר שוב. ובדיוק אז אנחנו רואים תכונה סביבנו, רופאים ואחיות עם ציוד החייאה רצים לחדר של אמא. נכנסתי פנימה וראינו שמיטתה מוקפת רופאים.

הבטתי במסך ובאורה פלא ראיתי שם תנועה. אמנם קלושה, אבל תנועה. הם החלו בהחייאה, ואנחנו הורחקנו מהמקום. הצטרפנו לציבור בתפילותיו, בכינו וזעקנו לקב"ה, לא היה איכפת לנו מה קורה סביבנו. לאחר דקות ארוכות יצא הרופא, אותו רופא שהודיע על מצבה הנורא של אמא, והודיע לנו שלאמנו קרה נס. אחת האחיות חשה בתוויה, אמא שבה לגלות סימני חיים. 'כעת ייצבנו את מצבה. היא אמנם במצב לא קל, אבל יצאה מכלל סכנה'. אמא שרדה את האירוע המוחי, חזרה הביתה, ולאחר שיקום מסיבי שארך חודשים היא הולכת, מדברת ומתפקדת באופן המתאים לגילה. היא אמנם נוטלת תרופות מתאימות, אבל מלבד זאת הכל כשורה.

ושוב אינו צוחקים על פנקס החולים והנפטרים. אנו יודעים היטב שכל אלפי האנשים שרפואתם התפללה אחרי פטירתם, באו לכיסא הכבוד ונשאו תמינה לבורא העולם שישאיר את האשה הזו בחיים. אליהם הצטרפו יושבי הארץ, שנשאו תפילה להחלמתה. כמותה, הם לא ידעו שהיה זה אחרי מותה.

זה הסיפור ואין צורך להסביר את מוסר ההשכל שלו. רק דבר אחד אוסיף: אמי אינה היחידה שמחזיקה פנקס חולים ונפטרים. כל בנותיה הולכות בעקבותיה, ואולי אחרי קריאת הסיפור הזה - כל בית ישראל.

(האמנתי ואדברה)

פנינה לשבת
בענייני הלכה ואגדה

משולחנו של העורך

מדוע הקידוש של יום השבת נקרא 'קידושא רבה'?

בגמרא בפסחים (קו), שנינו, 'תנו רבנן: זכור את יום השבת לקדשו, זכרהו על היין בכניסתו, ביום מנין, שנאמר 'זכור את "יום" השבת. ביום מאי מברך? אמר רבי יהודה: 'בורא פרי הגפן' בלבד'.

וכתב הרמב"ד (בהשגותיו פ"ט משבת ה"ה) שקידוש היום הוא מדרבנן, והפסוק הוא אסמכתא בעלמא. וכ"כ מהגיד משנה (שם) בדעת הרמב"ם, הרמב"ן (פ"י יתרו), הר"ה בעל המאור (הובא בשו"ת הרשב"א, ח"ז ס"ס תקטט), הר"ן והתוספות ר"ד (שם) ועוד ראשונים.

אולם, דעת המהר"ם מרוטנבורג שהוא מדאורייתא, ולכן הובא עליו (שו"ת מהר"ם, ד"פ ס" נד, ובספר תלמידו - תשב"ץ קטן, ס"י תקסו) שבראש השנה, אף שהיה בתענית חלום, קידש בביתו קידושא רבה ואמר שהטעם מפני שהוא מדאורייתא.

והנהגו אברהם (קידושא רבה) כתב על על דברי המהר"ם, דאנן ק"ל דהוי מדרבנן. וכן הכרעת הלבוש (רפ"ט, א) ועוד אחרונים. וכ"כ במנחת חינוך (מצוה לא אות ו).

ועיין לנצי"ב בהעמק שאלה (שאלתא נד עמוד שג) שכתב, שגם מהר"ם אין כוונתו דהוי מדאורייתא ממש, שהרי אין מברכים מאומה פרט לבורא פה"ג שהיא ברכת הנהנין, וגם יצא י"ח בתפלת שחרית שמזכיר בה שבת, אלא הכוונה שעיקרו מן התורה, ואינו רק לכבוד שבת בעלמא. ע"ש שהוסיף להביא מקור לדבריו מדברי המכילתא (פ"י יתרו).

והנה, מקור שם זה הוא מהגמרא בפסחים (שם) במעשה דההוא סבא דגחין ושתוי וכו'; ובטעם השם נאמרו כמה טעמים, בראשונים ובאחרונים:

- א. הר"ן (שם, דף כב. מדפי ה"ף) כתב, שנקרא כך משום שאינו עיקר עיקר הקידוש של הלילה, ואין מברכים אלא בורא פרי הגפן בלבד, וכעין מה שקוראים לסומא סגי נהור. וכ"כ בספר המכתם, המאירי, תוס' ר"ד ועוד. וטעם זה נקט במשנ"ב (פ"ק).
- ב. הארחות חיים (דף ס"ה ע"ד) כתב, שנקרא קידושא רבה לפי שברכת פה"ג גדול

- א. כוחה שהיא הברכה הראשונה שקבעוה בכל הברכות הסדורות על הכוס, כגון ברכת חתנים וכוס המילה ופדיון הבן וכיו"ב. וכ"כ רש"י ורשב"ם, מהר"ם חלאוה (שם, בפ"י הב), סמ"ג (עשין כ"ח), ריטב"א (שם) בשם ר"ת, כל בו (ר"ס לא).
- ג. בחידושי רבינו דוד בונפיד (עמי' ססא) כתב, 'ומורי הרב נר"ו אמר לי דמה שנקרא כך הוא סוד נעלם'. ויתכן, שכוונתו לדברי רבינו בחיי (פ"י בשלה) שכתב בשם חכמי הקבלה שסעודת שחרית של שבת היא כנגד מדת היסוד הנקרא שבת הגדול, ולכן הקידוש של יום השבת נקרא קידושא רבה [שעניינו הוא משום הסעודה, וכאן הסעודה היא החשובה], ולכן עיקר הקידוש אינו אלא ביום, דק"ל כבוד יום קודם לכבוד לילה. ע"ש. וע"ע מה שכתב בשער הכוונות (דף ע"ד ע"ג). וכתב הכף החיים (אות ז), שמפני כך, כשאומר לשם-יחוד לפני הקידוש, יזכיר בו לשון 'קידושא רבה' מפני הסוד שנידמו בו.
- ד. האליה רבה (פ"י ע"ב, סק"ד) הביא שמצא בביאור המהרש"ל לסמ"ג וזה לשונו: 'קיבלתי מאבי מורי דנקרא קידושא רבה בשחרית, כמו צומא רבה, הושענא רבה, וזהו חשיבותו שמקדש אפילו על השכר, לאפוקי מקידוש הלילה שאינו מברך אלא על היין'. והיינו, שיש הסוברים (עי' שו"ע רע"ב, ט ובג"כ) שביום אפשר לקדש על שכר, אך בלילה, שהוא מדאורייתא, צריך לקדש רק על היין. וסיים האליה רבה, שמ"מ מצוה מן המובחר לקדש גם ביום על יין.
- ה. מדברי המאירי, המהר"ם חלאוה, התוס' ר"ד ורבינו דוד מתבאר לכאורה טעם נוסף, ע"פ מה שהקשו: הרי גם ביום חול, הבא לשתות יין, עליו לברך פה"ג, ובמה נתייחדה ברכה זו של שבת בבוקר שתיקרא קידוש? ויישבו, שהואיל וע"י תקנה היא באה, ברכת חובה היא, ומאחר שהיא ברכת חובה אף היא קרויה קידוש, שתיקנו ברכה זאת שהיא היום מתקדש על ידה להיות סעודתו חשובה כשהיא נקבעת על היין. ע"כ. מבואר, שכינוי זה הוא כעין לחלוק כבוד לברכה, להראות שחובה היא. וע"ע בספר שער הכוול (פרק כח), שו"ת חתן סופר (פ"י לב) ואכמ"ל.